

Zamujeni vlak, v petih. Skriti zaklad, v treh. Novi zvon ali srečna sprava, v treh. Zgubljena suknja, v enem. Hišnik v zadregi, v dveh. Doktor Čuden in njegov sluga, šaloigra v treh dejanjih. Novi Salomon. Šaljiv prizor s petjem itd." —

Sicer pa sodeluje Anton Kržič marljivo pri nekaterih časnikih p. Danici in

Slovincu itd. ter pri mnogih društvih p. Kat. družbi in rokodelski, pri Matici itd. v besedi in s pismom že mnogo let, in je sedaj mladim učiteljem in prihodnjim učiteljicam duhovni voditelj. Bog ga vodi in krepcaj v toliko blagovitem delovanju vedno na korist in zabavo Slovincem sploh, posebej dragi mladini slovenski!

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. (Odlikovanje preč. kanonika in profesorja Jožefa Marna.)

Zvezda se na prsih sveti,
Cesar č'lo ga čisla sam. —
J. Koseski.

Poročali smo že, da je bil g. profesor Jožef Marn povodom njegovega umirovljenja odlikovan z viteškim križcem Francišek-Jožefovega reda. V torek, 4. vinotoka, v dan godu našega presvetlega cesarja, ob 11. uri dopoldne se mu je križec jako slavnostno pripel. V lepo okrašeni gimnazijski telovadnici so se zbrali g. deželni šolski nadzornik Šuman kot zastopnik vlade, g. prelat dr. Čebašek kot kapiteljski odposlanec, g. župan Grasselli, profesorska zbornica obeh gimnazij, več osebnih prijateljev slavljenčevih in gimnazijska šolska mladina.

Ob ustupu slavljenca so gimnazijski pevci pod vodstvom g. Foersterja zapeli: »O Oesterreich, mein Vaterland«. Na to pripne deželni šolski nadzornik g. Šuman slavljenca viteški križec ter omeni, da je Njega Veličanstvo blagovolilo g. slavljenca dne 2. kimoveca vsled zaslug, ki si jih je stekel na šolskem polju, proslaviti z viteškim križcem Francišek-Jožefovega reda. Zato pa si šteje v posebno čast, da sme o tej slavnostni priliki ob navzočnosti gospodov koleg kakor tudi nadepolne gimnazijske mladine pripeti ta znak odlikovanja in visoke cesarske milosti na zaslužne prsi slavljenca.

Pripevši križec slavljenca mu čestita imenom navzočnih koleg in mladine.

Sedaj čestita slavljenca v navdušeni besedi g. ravnatelj Senekovič približno tako-le: Radosten in slavnosten dan je današnji, ko nam je podana prilika, čestitati Vam, velečastni gospod kanonik, sedaj, ko Vam diči avstrijsko čuteča prsa križ Francišek-Jožefovega reda. Radostno poudarjam, da je to za naš zavod dan veselja, in to tembolj, ker ste v družbi z nami delili toliko časa žalost in veselje, radost in težave pri vzgoji mladine. Petintrideset let ni sicer mnogo v življenji kacega naroda, a v življenji posumnika je to dolga vrsta. In kar nas tembolj z radostjo napolnuje, to je delovanje Vaše: pač se spo-

minjate nazaj trnjevih dnij, katere ste preživeli na težavni poti šolstva. Kolikrat ste najboljše mislili, najboljše želeli, in vendar so Vas slabo ali celo napačno umeli! In nasproti mladini, kako ste vselej imeli srce odprto in odprte roke! Smelo rečem, da ste marsikateremu mladeniču, ki se je že obrnil na pot krivice, pomogli nazaj na pravo pot poštenja. Prav tako ste bili nam prijazen, mil in vsikdar odkritosrčen tovariš. In dasi se danes ločite od našega zavoda ter podate v zaslužni pokoj, dasi se ločite od nas dragih svojih učiteljskih tovarišev, in mi to z žalostjo na znanje jemljemo, vendar prosim Vas, prečastni slavljenec: pozabite, kar je bilo grenkega, bridkega, in vzemite seboj, kar je bilo za Vas prijetnega, vselega. Jaz pa Vam voščim še mnogo, mnogo let v sreči in zadovoljnosti preživeti v čast božjo in na slavo domovine.

Obrnivši se k dijakom nadaljuje: Priča ste danes slavnosti, ki se redko kdaj dogodi v naših prostorih. A prav današnji dan vam je priča, kako presvetli cesar sami priznavajo zasluge mož, ki so si jih stekli na šolskem polju v prid mladine in v prid skupne naše domovine. In prav današnja prilika bodi vam novo znamenje, združili vse moči, da v marljivosti doprinesete že v mladosti svoji lep venec delovanja na oltar domovini. Gospod slavljenec je mnogo deloval v šoli, malone vsi ste bili njegovi učenci. Ravnal še je po reku našega pesnika, da

Dolžan ni samo, kar veleva mu stan
Kar more to mož storiti je dolžan.

Tako je s peresom svojim proslavil domovino, kažoč v svojem tolikoletnem »Jezičniku« na vse one može, ki so se v našem slovstvu pokazali in odlikovali. Ravven tega pa je sodeloval pri našem znanstvenem društvu »Slovenska Matica« izza njenega početka ter ji je zadnja leta rodoljubiv predsednik. In ko se sedaj gospod loči od naših šolskih soban, sprejmite si njega kot vzornika v svoje srce, naj vas njegova marljivost naučuje, da si bodete ob času svojih študij zasejali mnogo zdravega semena, ki bo kalilo in kasneje sad donajalo domovini. Domovina kliče na delo, domovina potrebuje delav-

cev! Zato je neizrekljivega pomena za našo domovino, ako se njeni sinovi vednostno čvrsto oborožijo v mladostnih letih, da jim bode mogoče pozneje tem uspešneje delovati v njen prosep z uma svetlim mečem. K taki marljivosti spodbuda bodi Vam tudi današnja slavnost. In ako se ravnate po marljivosti svojega profesorja, današnjega slavljena, postavili mu bodeste najlepší spomenik v svojih srcih. (Konec prih.)

Iz Ljubljane. Na slavnostnem banketu, ki se je dne 9. l. m. priredil zaslužnemu g. L. Svetcu, govoril je tudi g. V. Ribnikar, predsednik »Zveze slovenskih učiteljskih društev«, braneč slovensko učiteljstvo proti nezaslužnim napadom. Ta govor smatramo si dolžni, da ga priobčimo. Njegov govor se je glasil:

Kot predsednik »Zveze slovenskih učiteljskih društev« prošil sem si dovoljenja slav. pripravljalni odbor tega slovesnega banketa, ki je nekako zadoščenje slav. društvu sv. Cirila in Metoda in njegovemu podpredsedniku velespoštovanemu gospodu L. Svetcu za razžaljenje, provzročeno na l. slov. katoliškem shodu, da smem v imeni slovenskega učiteljstva temu slavnemu društvu, osobito pa zaslužnemu gospodu L. Svetcu zaklicati Slava! pri tej priliki pa tudi, ko je s tem društvom zvezano ljud. šolstvo — slov. učiteljstvo, izpregovoriti javno nekatere besede v obrambo javno zapisanemu napadu, javno izrečenemu obdolženju slov. učiteljstva.

Predno se je otvoril l. slov. katol. shod tukaj, zapisal je nekdo gorostasni izrek: »Več je vreden en sam akademično izobražen Slovenec in več more uplivati na omiko naroda, kakor 10000 ljudskih učiteljev«. Slavna gospoda! Ako je tisti mož bil zapisal ta izrek nepremišljeno, vreden je pomilovanja, ako pa ga je poslal v svet s premišljeno hudobnostjo, tedaj zasluži največje zaničevanje in preziranje. Niti v prvem še manj pa v drugem slučaju pa se boče omadeževati slov. učiteljstvo z bodi si kakor kolišnim razgovorom z onim možem radi tega napada; svet naj sodi, ali je slov. učiteljstvo zaslužio, to ali ne. K delavnosti ni treba ravno akademične izobražbe, k duhovitosti in poštenosti pa tudi ne, kar je pisatelj izreka s taistim najbolje dokazal. Slovensko učiteljstvo trudilo se je in se še po svojih močeh z narodovo vzgojo in izobrazbo ne le v šoli, namreč povsod, skoraj v vsakem slov. društvu itd., vsaj smo učitelji tudi sinovi naroda, tudi mi hočemo po svojih močeh delovati za njegovo omiko, za njegovo blaginjo in tudi mi smo pripravljeni braniti svetlinje njegove.

Na katoliškem shodu samem, oziroma v odseku za šolstvo, naglašalo se je pri sklepanji raznih resolucij — o katerih pa ni tukaj razpravljati, da pri vzgoji novih učiteljev treba misliti na značaj — krščanski značaj, katerega sedanje učiteljstvo nima. Sedanjí učitelji smo tedaj brezverci, odpadniki od one sv. vere, katere nas je slov. mati učila, naročala ljubiti! Slavna gospoda! To naglašanje ni bilo pravo, ni resnično!

Slovensko učiteljstvo je bilo vedno, je in bode verno. Vsaj vse slov. učiteljstvo pričinja in končuje vsak pouk z molitvijo, podpira veroučitelje pri vseh verskih vajah da, ves pouk uči o vsemogóčnem Bogu — brez vere si slovensko učiteljstvo še vzgoje in pouka misliti ne more. Da, slav. gospoda, slov. učiteljstvo je pripravljeno tudi verouk poučevati v šoli z ono ljubeznijo, onim navdušenjem, katerega ravno ta pouk potrebuje. Ako se je sem in tje sprl učitelj z duhovnikom, ni se sprl radi vere, vzrok bil je drug, a vse jedno izdal se je izrek: Vera je v nevarnosti. — Ako se slov. učiteljstvo hori za svoje pravice, za svojo pridobljeno samostojnost, ako se brani nasiljenega gospodstva in ne klanja brezpogojno načelom nekaterih jednega stanu, ako se zaveda svojega poklica, ako vestno opravlja svoje dolžnosti in ako se bojuje za narodnost i ob mejah slovenstva — za to ni še krščansko neznačajno.

Tega obdolženja slov. učitelji nismo zaslužili! Če tudi nas pa ta izrek žali — a ne plaši in ne zadržuje nas, tudi na dalje še po svojih močeh delovati za naš ljubi slovenski narod. Prizadevali si bomo one kali, katere slovenska mati, o katereji se vendar še ne trdi, da je brezverska, vraga v srčeca malih otrok, vzgojiti in izobraziti, da postane iz mladine — narod, ki bode veren, naroden in značajen, narod, ki bode delaven in odkritosrčen, ki bode spoznal pšenico od ljuške, in ki bode ločil prave učitelje od lažiprorokov! V to pomagaj nam Bog!

Z vidnim zadoščenjem sprejelo je občinstvo to krasno izjavo našega narodnega učiteljstva in živahni živio-klici zadoneli so po dvorani našim vrlim vzgojevalcem mladine.

Iz krajskega okraja. (Konferencija.) Dne 27. maj. srpana je imelo učiteljstvo krajskega okraja uradno zborovanje v Škofji Loki. Ob 9. uri otvoril e. kr. okrajni šolski nadzornik g. A. Žumer zborovanje s pozdravom navzočnim ter je imenoval starostu tukajšnjega okraja g. Črnilca, učitelja v Podbrezjah, svojim namestnikom. Za tem predstavi v okraj došle nove učne moči. Zapisnikarjema sta bila izvoljena gđ. I. Hromec in g. I. Flis.

G. nadzornik potem omenja premembe pri učiteljskem osebji v tukajšnjem okraju. Dalje govori o delovanji e. kr. okrajnega šolskega sveta, o rešitvi predlog, katere je sklenila lanska deželna učiteljska konferencija, omenja važnejših razpisov e. kr. oblastev in preide k poročilu o nadzorovanji.

Gledé discipline in vzgoje pravi g. nadzornik, bili sta jako dobri, po nekod vzgledni.

Gledé jezikovnega pouka omenja, da se je dobro delovalo v obč. Na to omenja nekaterih nedostatnostij, katere je opazil po nekaterih šolah.

Istotako omenja pouka v ostalih predmetih.

Končno omenja, da kar je grajal, storil je le radi stvari same in nikakor ni hotel komu krivice delati.

Povoljnega uspeha pa te opazke niti najmanj ne otemnujejo, zatoraj se zahvaljuje učiteljstvu okraja

za njega požrtvovalno delovanje. Priporoča, naj učiteljstvo še nadalje deluje v tej smeri in naj skuša kolikor moč napredovati.

Nadaljne točke dnevnega reda, bila so razna poročila.

V prvem poročilu predaval je g. Pezdič o pokončni pisavi. Videlo se je, da je g. poročevalec z največjo natančnostjo rešil svojo nalogo. Na podlagi izkušenj, katere si je pridobil sam ali pa člani za to voljenega odbora, je dokazoval, kolike važnosti glede otroškega zdravja je pokončna pisava. G. poročevalec je pokazal tudi nekaj izdelkov svojih učencev pisanih s pokončno pisavo. Zares je bilo nekaj prav lično pisanih zvezkov. Zborovalci so pritrdili poročevalčevi resoluciji, naj se s prihodnjim letom vpelje pokončna pisava v vseh šolah tukajšnjega okraja, ker predsodki, katere je marsikdo imel, izginiš so, ko smo videli tako lepe uspehe. Zeleti je le, da g. poročevalec priobči čim preje svoje poročilo, katero je bilo z burnim odobravanjem vsprejeto.

Drugi poročevalec g. F. Luznar je sestavil učni red za ponavljalno šolo. Prav dobro je razmotrival težkoče, s katerimi se moramo boriti učitelji v ponavljalni šoli, katera žalibog učiteljem naklada mnogo truda, dasiravno ni moči doseči zaželenega uspeha. Na šolsko tablo je napisal g. poročevalec učna reda za dečke in deklice ponavljalne šole, katera se bodeta dala prav dobro uporabiti. Poročilo g. Luznarja je bilo prav živahno odbravano.

V poročilu knjižničnega odbora je poročal g. načelnik Kuster o stanju okrajne knjižnice, o njenih dohodkih in troških. Poročilo se je z odobravanjem vzelo na znanje.

G. Gärtner je nasvetoval v nakup nekaj knjig, kar se je pa odboru prepustilo, naj ukrene potrebno in nakupi knjig, kolikor bodo dopuščale denarstvene razmere.

Potem je bila volitev knjižničnega odbora. Dosedanji odbor je bil z vsklikom na novo izvoljen.

Živahneja je bila pa volitev v stalni odbor. Izvoljeni so bili gg. K. Benedik, J. Jelenec, F. Luznar in J. Režek.

Izmed posamičnih nasvetov je omenili onega g. Gärtnerja, da naj se denar za šolske potrebsčine pobira pōtem sl. c. kr. davkarskih uradov, kateri nasvet se je priporočil sl. c. kr. okrajnemu šolskemu svētu v uvaževanje.

G. nadzornik zahvaljuje končno gg. udeležence za pozornost, s katero so sledili vsem razpravam in sklene zborovanje s trikratnim slava-klicem na našega najmočnejšega zaščitnika in pokrovitelja ljudskega šolstva, presvetlega cesarja.

Po zborovanju je bil v prostorni dvorani »pri kroni« obed, katerega se je udeležilo vse učiteljstvo. Ne bodem omenjal tu o tacih prilikah običajnih napolnic, pač pa tržiškega godbenega kvarteta, ki nas je prav dobro zabaval med obedom. —u—

Iz kanniskega okraja. († J. Vrančič). Kakor je »Uč. Tov.« naznanil, umrl je 18. kimovca v Ljubljani Jernej Vrančič, nadučitelj v pokoji. Imenovan je bil rojen v Čatežu na Dolenjskem dne 24. vel. srpana 1811. l., kjer mu je bil oče cerkvenik. Kje se je šolal, piscu ni znano. Prva njegova služba je bila v Ajdovščini na Goriškem, od koder se je preselil 1839. l. v Moravce, kjer mu je bila druga in zadnja (!) služba, kajti tu je poučeval do pokojnice: celih 39 let!

Kaj vse je doživel v tem času. Takrat moravska fara ni imela še lastnega šolskega poslopja, in moral je do njegove izvršitve (1866) poučevati v štirih privatnih hišah. S preselitvijo v novo šolsko poslopje imenovan je bil provizoričnim nadučiteljem, definitivnim pa (Bog zna zakaj se le takrat) le nekaj dni pred umirovljenjem. Konec kimovca 1878. l. stopil je po 45letnem delovanju v zasluženi pokoj. Od tega časa pa je bival v Zagradci pri svojem sinu g. župniku, ali pa v Ljubljani.

Njegovo delovanje kot učitelj je bilo uspešno in dolgo trajalo in imenovati se morata pokojnik in brat mu Francišek pijonirja ljudske omike Moravske, Vaske in Koliške fare. Slednji je služboval i nad 40 let! Njegov grob pa je skrit in nepoznat na pokopališču v Kotiču. S tem bi rad sl. učiteljsko društvo litijsko nanj opozoril.

Kakor pa je bil pokojni Jernej vester učitelj, dober organist, tako je bil vzgleden soprog in preskrben oče. L. 1840. poročil se je z Magdaleno Erzen iz Idrije, koja mu je povila 7 sinov in 1 hčer. Navzlic nepremastni službi je izšolal vse svoje otroke in jim preskrbel vsakdanjega kruha. Živih jih je še 5 in hči, s katerimi vsi Moravčani in drugi znanci kličejo pokojniku: V miru počivaj!

Iz postojnskega okraja. (Zborovanje našega društva.) Kakor so že prej javili nekateri časniki, bilo je zborovanje našega društva dne 29. kimovca v Št. Vidu nad Vipavo. Društvenemu odboru je bil namen, ustreči p. n. adom iz vipavske doline. Kako se je ta namera posrečila, o tem pozneje.

Še pred določeno 11. uro se nas je zbralo primerno število — med temi tudi dve gospodični učiteljici — v prijaznem, z zastavami odličnem šentviškem trgu. Bratski smo si segli v roke in odšli v šolo, kjer se je v ozaljšani sobi II. razreda vršilo zborovanje.

G. načelnik M. Zarnik pozdravi navzoče, spomni se tudi presvetlega cesarja, na kar se je skupščina odzvala z navdušenim »živijo«, in smatra zbor sklepčnim.

Na to da besedo poročevalcu g. Judničju. Imenovan g. tovariš si dovoli, prej ko začne poročilo, malo opazko in reče, da ni nič kaj zadovoljen z udeležbo. Potem je govoril o računnanju v ljudski šoli in priporočal Lavtarjevo metodo-številno vrsto. Ko je dovršil, slišali smo mnogo želja, mnogo predlogov glede računice osobito zastran tega, ker se starejše izdaje ne ujemajo z novimi. Slednjič se je sklenilo

počakati, da se odpravijo napake v starih računicah, oziroma da se vpeljejo nove Lavtarjeve, harem toliko časa, ko bo de. kr. zaloga morala preskrbeti nove računice že zastran spremembe v denarjih.

Ko je nehala ta debata, dobil je besedo g. Trošt, ki je poročal o nedostatnosti in neuspehi šolskega pouka na jednorazrednicah. Omenjal je več ovir, zakaj jednorazrednice in sploh ljudske šole ne uspevajo.

Poročilo je bilo sprejeto z odobravanjem,

Izmed raznih predlogov, ki so nastali tekom debate, omeniti bi bilo onega, da so vse knjige iz zaloge šolskih knjig razven »Končnikove slovnice« (ta pa samo za tri- in štirirazrednice) pomankljive in sploh potrebne temeljite organizacije.

Posameznih predlogov je bilo veliko.

G. Kavčič je pokazal odlok c. kr. okrajnega šolskega sveta, vsled katerega se ima koncem vsacega meseca »Izkazek o obiskovanju šole« poslati okrajni šolski oblasti. Soglasno smo vsi pritrdili, da je »Izkazek« v vseh rubrikah neizpeljiv. Izpolniti bi bilo mogoče le prvi dve.

To se je sklenilo poročati sl. c. kr. okrajnemu šolskemu svetu.

Tudi so bila različna mnenja, kako sestaviti urnik za ponavljalno šolo, da se vpoštevajo vsi predmetje.

Potem so bili tudi ugovori, zakaj se je na zadnjem občnem zboru določilo mesto hodočega občnega zbora Trnovo. Sklepa seveda ni bilo mogoče ovreči, slišali smo pa različna mnenja o tem prav tako, kakor 7. maj. srpana v Št. Petru. Okraj je preobširen in troški za udeležbo zborovanj preveliki, tako smo slišali; torej naj se zboruje vsako leto tako, da bo mogoče vsaj večini učiteljstva se udeležiti. Doslej so vipavski gg. kolege vedno tarnali, da jim je vse od rok.

To je povzročilo, da se je oglašil g. Dolenc in rekel jedno o razširjajoči se vesti, da se v solnčni Vipavi snuje posebno učiteljsko društvo. Hotel nam je dokazati, da to ni res, poglavitni namen njegovega govora je bil ta, da opere s sebe madež: kakor so hoteli reči, da on stvar dreza. Izvedeli smo pa, da je on le predlagal, naj se osnuje v lepi vipavski dolini »filijalna« učiteljskega društva za postojnski okraj, seveda »filijalna« z istim predsedništvom in isto blagajnico; kako in kakšna? to je pa še do sedaj tajnost. Javno mnenje je bilo tudi proti taki ločitvi. Prav dobro je stvar pojasnil iz lastne prakse g. A. Požar, trdeč da bi bila potem občna zborovanja še malobrojnejša.

Sicer pa, določil je g. predsednik, naj se stvar izproži na prihodnjem občnem zboru. Društveni odbor ne mrzi nikogar; seveda, če se gg. vipavski kolege ne udeležijo občnega zbora kakor zadnjic v Št. Petru, potem ni mogoče izvedeti njih nazorov. — Pisec teh vrstic pa misli, da bi bilo najbolje, ko bi kak g. kolega iz Vipave pojasnil svojih tovarišev mnenje v »Učit. Tovarišu«, na to bi katero rekel kdo iz Pivke in tako bi misel do prihodnjega občnega zbora dozorila.

Toliko se pa že sedaj lahko reče, da društva za samo jeden sodni okraj napravljati ne bo kazalo. Sloga jači, nesloga tlačí. Kdor pa misli z razcepljenjem društva pospeševati v njem slogo, molí se.

G. blagajnik je predlagal, da se izvoli društvenik, ki bo zastopal učiteljsko društvo kot ustanovnika pri podružnici, oziroma pri občnem zboru družbe sv. Cirila in Metoda. Časi so resni in učitelji imamo tam tudi besedo. Predlog se sprejme in društvenim zastopnikom volí g. Judnič.

Nato je g. načelnik sklenil zborovanje zahvaljujé g. Požarja za lepi sprejem, gg. poročevalca za skrbno izdelana referata in pozval zborovalce, da zakličemo zaščitniku narodnih pravic, zaščitniku šolstva in našemu iskrenoljubljenemu očetu, cesarju Františku Jožefu I. slava. Trikratna »slava« je zadonela iz vseh grl. in odšli smo k obedu v izborni gostilno g. Vojteha pl. Šivizhofena. — I tu ni bilo brez govorov, brez napitnic. Med obedom nas je počastil g. tovariš iz Štanjela na Krasu. G. Zarnik je napil Nj. Veličanstvu cesarju, g. Judnič domovini, g. Požar slogi med učiteljstvom.

Ker je načelo društva, da se drži vedno le v defenziji in nikogar ne izzivlje, bilo je splošno mnenje, da se nikar ne spravljaj na dan nasledkov kakšne osobne jezice. Nikjer ni vse gladko, za slogo med č. duhovščino in med učiteljstvom se pa tudi lahko kaj žrtvuje. Občnim interesom se morajo unikati osobni interesi. Tako smo se i mi prijateljski in z najboljšimi nameni razšli. Na zdar!

Ivo Trošt. — Razdrto.

Z Rake. (Konferencijska) Učiteljstvo krškega šolskega okraja je imelo svojo uradno konferencijo dne 27. malega srpana v šolskem poslopju meščanske šole v Krškem. Gospod prvosednik in voditelj okrajne učiteljske konferencije, c. kr. okrajni šolski nadzornik Fr. Galvršek otvoril konferencijo ob 9. uri dopoldne.

V svojem nagovoru prísrečno pozdravil vse navzočnike, vabeč jih k resni in stvarni udeležbi pri razpravah, ki so na vspredu. Poudarjal je, da se šolstvo krškega šolskega okraja razvija vedno krepkeje in da je v marsičem že doseglo oni smoter, ki ga mu postavljajo šolski zakoni. Kolikor pa je še ostalo za tem smotrom, tega ni krivo toliko učiteljstvo, kolikor neugodne razmere, v katerih je delovati ravno učiteljstvu krškega šolskega okraja. Upa naj, da se tudi te razmere kmalu zboljšajo, saj vé, da se z njim trudijo tudi šolska oblastva, kako najpreje odstraniti te ovire.

Ako je torej učiteljstvo v svesti, da izpolnjuje svoje stanovske dolžnosti, naj ga k temu bodri pa še bolj zavest, da deluje s tem v zmislu šolskih zakonov, katere je potrdilo Njega Veličanstvo naš presvetli cesar, kateremu se je šolstvo najbolj omililo in ki pri vsaki priliki razodeva svojo blago naklonjenost do njega. Zato pa bijejo sreca vseh državljanov v neizmerni ljubezni do Njega in zato Mu izkazuje tudi učiteljstvo

svojo ljubezen pri vsaki priliki. Naj bi tudi ta zbrano učiteljstvo porabilo to priliko in izrazilo svojo ponižno udanost in hvaležnost do Njega Veličanstva s klicem: »Bog blagoslovi, Bog obrani našega milega vladarja Franca Jožefa I., Bog obvaruj vso hišo Habsburško!« »Slava!«

Nato zakliče konferencija trikratni »Živio« in navdušeno zapoje cesarsko pesem.

Gospod prvosednik konstatuje navzočnost oziroma nenavzočnost konferenčnih udov. Vseli navzočnih udov je bilo 47 in sicer a) s posvetovalnim in sklepovalnim glasom 36, b) samo s posvetovalnim glasom 9, c) izmed udov, katerim je udeležba prosta le 2. Nenavzočnih udov je bilo 8, katerih nenavzočnost je bila deloma opravičena.

Gospod prvosednik imenuje svojim namestnikom g. Ivana Lapajneto, ravnatelja meščanske šole v Krškem.

Na to preide k posameznim točkam vspeoda.

1. Volitev dveh zapisničarjev. Izvoljena sta bila po nasvetu g. Andreja Grčarja, nadučitelja v Mokronogu »per acclamationem« gđena, Franja Lunder, učiteljica na Trebelnem in g. Martin Humek, učitelj na Raki.

2. Poročilo c. kr. okrajnega šolskega nadzornika. Po primernem uvodu poroča g. prvosednik o izvršitvi lanskih konferenčnih sklepov, izmed katerih so trije še nerešeni, jeden pa je od visokega c. kr. deželnega šolskega sveta povoljno rešen. Dalje poroča g. prvosednik o izpremembah učiteljskega o-sobja, ki so se v tem šolskem letu pogosto vršile, in o statistiki šol.

Prej ko preide g. prvosednik k obravnavi posameznih predmetov, temeljito in obširno razpravlja pet metodskih enot ali stopinj, na katere je paziti pri vsaki učni uri in pri vsakem predmetu in sicer: a) priprava (analiza), b) podavanje novih predstav ali razširjevanje starih (sintesa), c) združenje (asocijacija), d) povzetje (sistem), e) uporabljanje. Po teh metodskih stopinjah naj bi se ravnal vsak učitelj in zagotovil si bode gotov uspeh v vseh predmetih ljudske šole. Nato g. prvosednik poroča o vsakem predmetu posebej, začeni pri nazornem nauku in končavi pri uradnih spisih. Koncem svojega poročila izreka vsem, ki so pripomogli do tolike povzdige šole in vsem, ki so ga podpirali v njegovem poslu, svoje priznanje in zahvalo.

3. Obravnava nastopnih predmetov:

a) Podrobni učni načrt za slovnico, pravopis in spisje. Ker bi bilo poročilo o tem predmetu predolgo, zato se izroči po nasvetu g. Karola Trosta in g. Andreja Grčarja stalnemu odboru, kateri naj sestavi iz referatov, katere so izdelali posamezni učitelji vsak za svoj razred, učni načrt za vse kategorije šol in pri prihodnji učiteljski konferenciji poroča o njem. Sprejeto soglasno.

b) Pretresovanje knjig za šolarsko knjižnico. Poročevalcem je imenovan g. Ivan Rupnik, a on nasvetuje naj se pretresovanje sposobnih ali nesposobnih mladinskih spisov predloži tudi stalnemu odboru. Ta predlog je podpisano oziroma popolnjevalo še več gospodov udov in sicer gg. Ivan Levec, Ivan Gantar in Jožef Bezljaj. Komčno govoriča o tem predlogu g. Ivan Lapajne in g. prvosednik sam, na kar se isti soglasno sprejme.

c) Pretresovanje o načrtu za uravnavo šolskih vrtov, izdanem po visokem c. kr. deželnem šol. svetu z ukazom z dne 9. roznika 1892. št. 1235.

Poročevalcem je imenoval g. prvosednik g. Leopolda Abrama nadučitelja v Kostanjevici. Jako temeljito je razpravljal g. poročevalec vsako točko posamič ter nazadnje nasvetoval k dotičnemu visokemu ukazu sledeče izpremembe in dostavke:

1. Izpusti naj se beseda »naj« ter reče: vsaka šolska občina mora imeti šolski vrt. Vrt bodi kolikor mogoče blizu šole.

2. Šolski vrt mora imeti najmanj 10 arov, 4 ari nikakor ne zadostujejo. Učitelju vrtnarju naj se ne šteje v greh, če sadi po za drevesnico pripravljenih gredah okopanine; to je potrebno. Šolski vrt mora imeti prisilno lego in dobro zemljo; vsak pašnik ni za to rabo.

Določiti je treba tudi, da je šolski vrt vse, kar se je v ta namen kupilo; tedaj tudi travni svet ob drevesnici in ob gredah, kjer naj se zasadi matično drevje.

3. Na šolskem vrtu mora biti tudi čebelnjak.

4. Učitelj, šolski vrtnar, bodi za delovanje v šolskem vrtu odgovoren c. kr. okrajnemu šolskemu svetu, nihče drug se ne sme v to vtikati.

5. Za obdelovanje šolskega vrta ni vsak delavec dober, najmanj pa otroci; zato naj ima učitelj vrtnar, če je le mogoče, stalnega delavca.

Otroci naj se požahnujevanja učé, a ne sme se jim pa izročiti to delo na vrtu.

Drevje naj se razdeli med šolsko občino in učiteljem vrtnarjem še rastoče tako, da se dotična greda razpolovi, da ne nastanejo pri deljenji izkopanega drevja prepri.

6. Na svoje stroške naj učitelj vrta ne obdeluje nikoli. To ga lahko spravi v denarne zadrege in lahko bi se obdelovanje vrta vsled tega zane narjalo.

7. Pri ocenjevanji šolskih vrtov ni gledati na to, ali so pota posuta s peskom ali ne, koliko je v vrtu vrtnic. To je stranska stvar. Poglavitno je uravnava drevesnice, zeliščnjaka in cvetličnjaka ter matičnjaka. Posebno skrb pa naj se obrača na ograjo, da je vedno v dobrem stanu.

Ti nasveti so se soglasno sprejeli.

4. Določilo učnih knjig in samoučil za šolsko leto 1892—93. Konferencija sklene, da ostanejo v prihodnjem šolskem letu vse stare učne knjige, le g. prvosednik nasvetuje, da bi se vpeljala v pri-

hodnjem šolskem letu mesto dosedanje »Prve nemške slovnice« »Prva nemška slovnica« in »Prvo nemško berilo« za slovenske ljudske šole, sestavili Praprotnik, Razingar in Žumer, založil pl. Kleinmayr in Bamberg v Ljubljani. Sprejme se tudi ta učna knjiga.

3. Poročilo knjižničnega odbora o stanju uporabi in računu okrajne učiteljske knjižnice.

G. Ivan Lapajne poroča, da je imela okrajna učiteljska knjižnica v začetku meseca malega srpana 1892. l. 1180 knjig v 1547 zvezkih in več nevezanih časopisov in nepopolnih letnikov raznih časopisov.

O računu poroča blagajničarica gđna. Ana Schmidinger, učiteljica v Krškem:

Dohodkov je bilo	305 gld. 69 ¹ / ₂ kr.
Stroškov je bilo	266 2 ¹ / ₂ .
Ostane	39 gld. 45 kr.

Pregledovalcema računa sta bila voljena »per acclamationem« g. Lunder, nadučitelj na Raki in g. Saje, nadučitelj v Šent-Jernej. Našla sta vse račune v redu, kateri se potem odobre. O tej točki debatirali so še gg. Levec, Abram in Lunaček. Priporočajo se nekatere knjige v nakup in sicer: učitelji naj bi tekom leta pisno naznanili, katere knjige žele, da se nakupijo.

6. Volitve: a) stalnega odbora. Po nasvetu g. Andreja Grčarja ostane stari odbor, namreč: gg. Jožef Bezljaj, dr. Tomaž Romih, Ivan Rupnik in Ivan Lapajne; b) knjižničnega odbora. Tudi ta odbor ostane stari po nasvetu g. And. Grčarja in sicer gg. Ivan Lapajne, dr. Tomaž Romih, Ivan Rupnik, Jakob Cepuder in gđna Ana Schmidinger.

7. Posamezni nasveti. G. Ivan Rupnik nasvetuje: da naj se neobvezni pouk v nemsčini ali odpravi, ali pa zagotovi učitelju za ta pouk primerna nagrada; b) učiteljem naj se izprosi znižana voznina na vseh železnicah, kakor uživajo to dobroto državni uradniki. Ko je oba nasveta natančneje utemeljil, obveljata ista v daljno predložitev. S tem je bil vsopred končan.

Gospod prvosednik sklene konferencijo zahvaljuje se za tako stvarno in zanimivo udeležbo, za pazljivost pri obravnavi posameznih točk vsopreda, želeč, da bi obravnave in vsi sklepi obradili obilnega sadu. Vse navzočnike pa spodbuja, da bi tudi v prihodnjem letu z isto neutrudno delavnostjo in ljubeznijo delovali na polji ljudske omike, ter ucepljali mladini čut ljubezni do Boga, do domovine in države in do pre-zvišene vladarske hiše.

Prvosednikov namestnik g. Ivan Lapajne zahvali v imenu učiteljstva g. prvomestnika za izvrstno in nepristransko vodstvo konferencije.

Popoldne se je zbralo učiteljstvo polnoštevilno k skupnemu obedu na vrtu g. Gregoriča. Po obedu pa je imelo »Pedagoško društvo« svoje redno zborovanje.

Hitro se je nagibal dan proti koncu in zapuščali smo mestec z veselo zavestjo, da ostane dan konferencije vsakemu v biagem spominu. *M. Humck.*

Iz Trsta. (Slovenske šole pred tržaškim občinskim svetom. Konec.) Galerija je ploskava poročevalcu ves čas, ko pa je končal, nastalo je tako huronsko kričanje, da naslednji govornik niti do besede ni mogel priti. Ko se je polegel ropot in šum, povzel je besedo občinski svetnik Nabergoj in rekel: Z nasvetom šolskega odseka se nikakor ne morem strinjati in to iz raznih uzrokov. Odsekovo poročilo se sklicuje v prvi vrsti na to, da okoličanske šole od mesta niso oddaljene štiri kilometre, da morejo torej otroci v mestu živčih Slovencev prav lahko hoditi v okoličanske šole. Daljava ni jedino merodajna. Okoličanske šole so tako mnogobrojno obiskovane, da za šolske otroke iz mesta nikakor ni prostora. Sicer pa so na vseh okoličanskih šolah ustanovljene tudi italijanske paralelke in če velja to, kar je poročal odsek, da naj namreč slovenski otroci iz mesta hodijo v okoličanske šole, potem bi morali tudi italijanski otroci iz okolice hoditi v mestne šole. (Strahovito kričanje in ropotanje na galeriji. Župan zvoni neprestano.) Poročilo se sklicuje na to, da vzdržuje mesto za italijanske prebivalce trinajst, za slovenske pa deset šol. To si je treba ogledati še z druge strani. Iz proračuna je vidno, da žrtvuje mesto za ljudsko šolstvo **468.000 gld.** Za slovenske šole se potrosi od te vsote samo **30.000 gld.**, ostalih 438.000 gld. pa gre samo za italijanske učilnice. Vseh za šolo godnih otrok je 10260 v mestu in 3143 v okolici, slovenskih otrok je torej toliko, da bi bilo za slovenske šole, če bi se stroški pravično razdelili, žrtvovati vsaj 98.622 gld. (Novo dolgočasno razsajanje na galeriji. Župan zvoni neprestano, svari galerijo, naj se vede dostojno, preli in prosi, naj poslušalci ne sramote svoj dobri glas kot uljudni in dobro vzgojeni Tržačani.) Iz tega je vidno, kaka ironija je to, če govori poročilo šolskega odseka o velikodušnosti občine proti slovenskim šolam. Petdeset očetov, ki prebivajo v mestu ter nosijo občinska bremena, prosi slovenske šole in njih zahteva je vseskozi pravična. Vi se ponašate s svojimi liberalnimi principi. Upam torej, da se jim ne bode izneverili, ampak ustanovili šolo. (Smeh in kričanje.) L. 1883. očitalo se je vladi, da vzdržuje v Trstu nemško šolo, zagovarjal je to šolo italijanski list, češ, naj se Nemci vzgajajo v nemškem jeziku, samo Italijanom bodi dana prilika vzgojiti se v italijanskem jeziku. To velja tudi za Slovence. Govornik izjavlja končno, da se s to stvarjo ne bode bavil nadalje, ker se itak ne bode rešila v občinskem svetu, ampak na drugem mestu, kjer se bode sodilo po pravici in po zakonu. (Šum in ropot, smeh in upitje.)

Poročevalec d' Angeli je ugovarjal le glede vsote za šolske namene, češ, da ne plačuje občina iz te vsote samo ljudskih šol, ampak tudi druge.

Pri glasovanju je sprejel občinski svet predlog šolskega odseka z vsemi proti dvema glasoma. Proti sta glasovala obč. svet. Nabergoj in Nadlišček.

Soditi se je moglo naprej, kako se bode izrekel občinski svet glede slovenskih šol v mestu, zato ni njega ukrep prav nič iznenadil in tudi dokazi, kako »avita collora« prešinja vse Lahone, niso novi. Vpra-

šanje o slovenskih šolah je zdaj v rokah vlade in radovedni smo, ali bo izpolnila nadejo Nabergerjevo in svečano svojo obljubo.

Društveni vestnik.

Iz kranjskega okraja. Dne 20. t. m. bode učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj slovesno odkrilo nagrobni spomenik prerano umrlemu društvniku, gosp. Antonu Rozmanu. Ob tej priliki bode za rajnega sv. maša ob 8. uri v župnijski cerkvi v Stari Loki.

Tovariši! običajno še jedenkrat skupno v prav obilnem številu zemeljske ostanke prerano umrlega in pokažimo, da ga imamo in ohranimo v trajnem spominu.

Gg. pevce pa prav posebno prosimo, da pridejo o polnem številu in poprej že k glavni skušnji.

Po tem opravila bode občni zbor našega društva ob 10. uri dopoldne v Škofji Loki z nastopnim vsporedom:

1. Nagovor predsednikov;
2. poročilo tajnikovo;

3. poročilo blagajnikovo in volitev treh pregledovalcev računov;

4. določitev udline za upravno leto 1892/93;

5. volitev sedem udov v društveno vodstvo;

6. slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi *odbor.*

Iz Kamnika. »Kamniško učiteljsko društvo« zboruje dne 20. t. m. v Kamniku. Začetek ob 9. uri zjutraj. Vspored: 1. Nagovor predsednikov, 2. Tajnikovo poročilo, 3. Pokončna pisava s praktičnim nastopom, poroča g. Stiasny, 4. Posamezni predlogi.

K obilni udeležbi vabi *odbor.*

Po društvenem zborovanju bo uradno učiteljsko zborovanje, pri kojem se bo izvolil v e. kr. okrajni šolski svet namesto odislega g. Keela nov zastopnik učiteljstva.

Vestnik.

Najvisje imenovanje. Presvetli cesar je imenoval preblagorodnega gospoda Viktorja Heina, namestniškega svetnika v Gradci, dvornim svetnikom in voditeljem e. kr. deželne vlade kranjske.

Osobne vesti. G. Jožef Armič, namestni učitelj na L. mestni šoli v Ljubljani, dobil ječasno službo učitelja-voditelja v Sorci, G. Karol Pekl, začasni učitelj v Prežganjah, dobil ječasno IV. učiteljsko službo v Sent-Vidu pri Zatični, g. Francišek Cvirn pačasno učiteljsko službo v Prežganjah, G. Stanko Marin, učitelj pri Sv. Tomaži pri Ormoži, imenovan je začasnim vadniškim učiteljem na e. kr. učiteljski v Mariboru. — G. Jožef Vittori prišel je iz Opatjegasela v Vedrijan; gđc. Marija Gej od Sv. Križa v Bilje. Od izprašanih učiteljskih kandidatov oziroma kandidatini so bili nameščeni v gorškem okraji gg.: Anton Macarol kot potovalni učitelj za Srednje-Kambreško; Jožef Ravbar, podučitelj v Opatjem-selu; Francišek Kotnjig, namestni učitelj v Solkanu; Angeia Setničar, začasna učiteljica v Smarjah; Elizabeta Manzoni, podučiteljica v Kanalu; Marija Komac v Kamnjah in Justina Vuga pri Sv. Križi.

Iz zadnje seje e. kr. deželnega šolskega sveta. Sklepalo se je o rekurzih glede volitev krajin šolskih svetov na Vrhniki, Šiški in Dol. Logatec. Imenovani so bili: za drugo učno mesto v Cerknici stalni učitelj v Beli Peči g. Rudolf Piš; za drugo učno mesto v Škofji Loki dosedanji tamošnji tretji učitelj g. Bogomir Krenner; za tretje učno mesto v Škofji Loki učitelj-voditelj v Sorci g. Julij Flis; za tretje učno mesto v Veliki Dolini g. Ferdinand Strel

učitelj v Bosni; za drugo učno mesto v Mokronogu tamošnji začasni učitelj g. Edvard Vohine; za tretje učno mesto v Sodražici stalna učiteljica v Knežaku, gđc. Marija Bernot; za učitelja-voditelja v Grčaricah g. Ivan Hutter, učitelj-voditelj v Topli Rebri; za učitelja-voditelja v Banjaloki nadučitelj na Vačah, g. Jernej Kimovec. Vadniškemu učitelju g. Ivanu Tomšiču se je pripoznala četrta, otroški vrtinacii g. Viljemini Franke prva petletnica. Pravi gimnazijalni učitelj g. dr. Lovro Požar potrjen je stalnim in je dobil nastov profesorja.

Prekušnje učne usposobljenosti se bodo na e. kr. učiteljski v Ljubljani pričele dne 7. listopada. Prošnje za pripust k skušnji je na e. kr. okrajne šolske svete vlagati tako, da bodo vsaj do 25. t. m. pri ravnateljstvu komisije.

Številke govorč. Po statističnih izkazih je na celem svetu okoli 400 tovarov za popir, ki izdelujejo vsako leto 9,520 000 g popirja. Izračunili so, da porabijo tiskarne polovico ter sedaj izhajajoči časopisi 3,000,000 g popirja. Ker se poraba popirja rada primerja s kulturnim stanjem narodov ali držav, priobčujemo nastopne date o potrebi oziroma uporabi njegovi: na Angleškem pride na vsakega človeka 5 75 kg, v Severni Ameriki 5 25 kg, na Nemškem 4 kg, na Francoskem 3 75 kg. Na Avstrijskem pa porabi slehern državljan 1 75 kg, v Mehiki 1 kg, na Španskem samo 75 dg in na Ruskem celo samo 5 dg popirja.

Šolski sklep na e. kr. obrtnih strokovnih šolah. Dne 30. mal. septana sta sklenila oba ljubljanska obrtna zavoda svoje šolsko leto s slovesno sv. mašo in razdelitvijo spričeval. Kakor čujemo, izide letos